

ІЗНОЎ ВЫШЭЙ ЗА НОРМУ

Месцамі прыпачэ да плюс 32 градусаў

Сіноптыкі Белгідраметцэнтра павадаюць, што ў гэтыя выхадныя будзе сапраўды цёпла і без ападкаў. А вось невялікае пахаладанне чакаецца толькі з аўторка.

Напрыканцы тыдня пр тэмпературным агназуецца сонечнае і сухое надвор'е з фонам, які прыкладна на 1-5 градусаў перавысіць сваю кліматычную норму. У пятніцу устаноўіцца сонечная пагода. Тэмпература паветра ўдзень будзе вагацца ад плюс 23 градусаў па паўночным усходзе да 29 цяпла па паўднёвым захадзе краіны. Не чакаецца істотных ападкаў і ў выхадныя. Уначы і раніцай месцамі магчымы слабы туман. Тэмпература паветра ўначы будзе складацца плюс 9—16 градусаў, а ўдзень суботы — ад 25 да 32 цяпла. Удзень у нядзелю — плюс 21—28 градусаў, а па поўдні краіны паветра прагрэецца да 29-32 цяпла.

Паводле папярэдніх прагнозаў айчынных спецыялістаў, у пачатку наступнага тыдня характар надвор'я істотна не зменіцца. Будзе пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ўначы складзе 9—16 цяпла, а ўдзень чакаецца плюс 25—32 градусаў. Аднак у апошнія дні лета надвор'е падкіне нам не вельмі прыемны сюрпрыз, бо ўмовы крыху пагоршацца. У гэтыя дні праз тэрыторыю краіны пачне рухацца атмасферны фронт і пачнуць паступаць халаднаватыя паветраныя масы з боку Балтыйскага мора. Тады чакаюцца кароткачасовыя дажджы і паніжэнне тэмпературы паветра. У аўторак уначы па паўночным захадзе, а ўдзень на большай частцы тэрыторыі пройдуць кароткачасовыя дажджы, у асобных раёнах магчымы навалніцы. Тэмпература паветра ўначы складзе 13—19 цяпла, удзень будзе плюс 18—25 градусаў, а па паўднёвым усходзе чакаецца яшчэ да плюс 26—29 градусаў. Месцамі кароткачасовыя дажджы пройдуць і ў сераду. Тэмпература паветра ўначы складзе 7—14 цяпла, а ўдзень — толькі плюс 16—23 градусаў. Хутка восень.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@vziazda.by

Наталля КАЧАНАВА:

«Ключавое зв'язно — гэта настаўнік»

Да 1 лістапада ўрад павінен унесці шэраг прапаноў па стымуляванні працы і павышэнні статусу педагогічных работнікаў. Пра гэта на жніўняскім форуме «Сталічная адукацыя. Стратэгія развіцця» паведаміла намеснік прэ'ер-міністра краіны Наталля КАЧАНАВА.

— Я ні ў якім разе не лічу прафесію педагога непрыстыжнай. Гэта пацвярджаюць і вынікі прыёмнай кампаніі. Мы бачым, што на педагогічныя спецыяльнасці абітурыенты ідуць даволі ахвотна, — падкрэсліла яна ў сваім выступленні перад удзельнікамі форуму. — Педагогаў у нас у краіне рыхтуюць 10 ВНУ, але ў сталіцы не хапае кадраў у дашкольных установах і пачатковай школе. У 2015 годзе Мінск падаў заяўку на размеркаванне ў сістэму адукацыі сталіцы 1200 маладых спецыялістаў, а накіравалі ў горад толькі 622. Давайце разбірацца, чаму? Не хапае сярэд выпускнікоў мінчан? Калі ў Мінску ёсць у сістэме адукацыі кадравая праблема і пры гэтым ёсць ахвотныя застацца працаваць з інашагародніх выпускнікоў, горад павінен падумаць, як забяспечыць іх жыллём, як прадаставіць ім месца хоць бы ў інтэрнаце. Бо ўсім зразумела, што заробку маладзёга спецыяліста не хопіць, каб заплаціць за арэнду жылля. Лічу, што патрабуюцца глыбокі аналіз патрэбы ў кадрах сталічных устаноў адукацыі.

Натуральна, што ўсіх педагогаў напярэдадні новага навучальнага года хвалюе пытанне з зарплатай.

— Скажаць, што мы сёння знойдзем у бюджэце сродкі на павышэнне заробтнай платы ўсім педагогам, будзе няпраўдай, — канстатавала Наталля Качанова. — Мы робім усё магчымае ў рамках эканамічнай сітуацыі, якая складалася. Вы ўсе цудоўна ведаеце, якая пільная ўвага надаецца сістэме адукацыі з боку кіраўніка нашай дзяржавы. Сістэма адукацыі працуе на будучыню краіны, і ўсе гэта разумеюць. У Прэзідэнта сёлета адбылося некалькі нарад па пытаннях развіцця адукацыі, і перад урадам была пастаўлена задача па матэрыяльным стымуляванні педагогічных работнікаў. Мы актыўна працуем у гэтым кірунку, і ўжо да 1 верасня будуць унесены змены ў нарматыўную базу, якія зробіць аказанне дадатковых адукацыйных паслуг ва ўстановах адукацыі больш выгадным як для іх кіраўніцтва, так і для педагогаў.

Мы бачым, што кваліфікаваныя педагогі падпрацоўваюць па-за сценамі школ, там, дзе за іх працу плацяць больш. Трэба зрабіць так, каб педагогам было выгадна работіць гэты ў школе, каб грошы, што атрымавае ўстанова адукацыі ад пазабюджэтай дзейнасці, заставаліся на месцы і накіроўваліся на павышэнне заробтнай платы настаўнікам.

Наталля Качанова паабяцала тэрмінова ліквідаваць і «прававы казус» з кваліфікацыйнымі катэгорыямі педагогаў, якія займаюцца з дзецьмі ў рамках дадатковай адукацыі. На гэта скардзіліся дырэктары школ і гімназій. Сёння, напрыклад, настаўнік матэматыкі з першай ці вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыяй, які вядзе гурток па матэматыцы, не можа разлічвацца на даплату за сваю катэгорыю, таму што ён атрымаў яе не як педагога дадатковай адукацыі.

Увогуле, на думку віцэ-прэ'ера, сістэму налічэння заробтнай платы педагогам трэба спрашчаць: «Кэфіцыенты, тарыфы, даплаты, працэнты... Сістэма вельмі грувацкая...»

Сярэдні заробок у настаўнікаў у чэрвені бягучага года склаў 623 дэнамінаваныя рублі (гэта 89% ад сярэдняга заробку па краіне). Але ў чатырох абласцях сярэдні заробок педагогаў зраўняўся з сярэднім заробкам па рэгіёне. Праўда, Мінска гэта не датычыцца, хоць з мясцовага бюджэту педагогам і робяцца даплаты да аклада. Заробкі сталічных педагогаў па-ранейшаму ад-

стаюць ад заробкаў прадстаўнікоў многіх прафесій. Ці не таму кадравая праблема ў дашкольных установах так і не вырашаецца?

Заكرанула Наталля Качанова і пытанне выканання педагогамі неўласцівых ім функцый:

— На ўзроўні ўрада мы прынялі ўсе меры, якія ад нас залежаць, і паставілі адпаведную задачу перад Міністэрствам адукацыі — зрабіць усё, каб педагогі займаліся толькі сваімі непасрэднымі задачамі і абавязкамі. І калі ўпраўленне жыллёва-камунальнай гаспадаркі прапануе настаўнікам правесці тлумачальную работу з сем'ямі, у якіх ёсць запазычанасць па кватэрнай плаце, вы можаце смела такія прапановы ігнараваць.

Звяртаючыся да педагогаў, Наталля Качанова падкрэсліла, што ад іх працы, ад таго, ці бязьць дзіця з радасцю ў садок ці школу, залежыць і настроі ў кожнай сям'і. Якая б матэрыяльна-тэхнічная база ні была створана ў школе, усе разумеюць, што ключавое зв'язно — гэта настаўнік.

Надзея НИКАЛАЕВА. nikalaeva@vziazda.by

Хоцімск — горад хлебны

(Заканчэнне.)

Пачаток на 1-й стар.)

Спецыялісты кажуць: дрэнна ўзарэш — ураджаю не чакай. Усе наступныя машыны будуць працаваць з прадукцыйнасцю на 30% меншай. Калі паверхня і глыбіня поля няроўныя, насенне ўзыходзіць нераўнамерна, а тэхніка пры апрацоўцы і ўборцы часцей псуецца і прастойвае. Да таго ж на кожным гектары крывой баразны траціцца паліва, што таксама павялічвае выдаткі. У маштабах краіны гэта шматмільярдына страты. Дагледжаныя і прыгожыя палеткі — гэта ў першую чаргу заслуга адказных і стараных трактарыстаў.

Сёлета конкурс аратага ў Хоцімску праводзіўся як свята. На поле, дзе ўсё адбывалася, жыхары прыходзілі сем'ямі, з маленькімі дзецьмі. Гэта натхняла ўдзельнікаў, кожны стараўся паказаць усё, на што ён здольны. **Галоўны спецыяліст аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Хоцімскага райвыканкама Вольга КАЎТУНОВА** дэманструе мне тую дыплому, што атрымалі пераможцы ў спарборніцах на трактарах «Беларус 1221» і «Беларус 3022». Лепш астатніх з заданнямі справіліся Аляксандр Паўлюцін і Уладзімір Тамуленіс з гаспадаркі «Батаева» — у іх першыя месцы. Сяргей Кавалёў і Сяргей Гаўрыленка з гаспадаркі «Кастрычнік-Бязрокі» — на другім. Уладзімір Раманенка з «Бабулінага падворка» і Мікалай Яфрэменка з Хоцімскага льнозавода — на трэцім. Гэтыя людзі з раніцы да вечара ў полі, але вельмі хацелі, каб карэспандэнт «Звязды» убачыў пацвярджэнне пераможцаў імі хвіліны славы. Вольга Каўтунова з задавальненнем гэта зрабіла.

— Конкурс вельмі станоўча ўплывае на нашых працоўнікаў, — кажа яна. — Летась трактарысты з «Батаева» занялі 1-е і 2-е месцы, цяпер два першыя.

Па галоўнай вуліцы на трактары, ды яшчэ і ў вышыванцы

Вольга Каўтунова лічыць, што хлебны фестываль даў бы механізатарам рэальную магчымасць паўней раскрыцца. А для большага азарту можна было б і расіян запрасіць. Да мяжы з гэтай краінай ад Хоцімска ўсяго некалькі кіламетраў.

— Нашы ўмельцы, ды плюс з іншых раёнаў, — хацелася б сабраць іх разам, каб маглі падзяліцца сакрэтамі, пераняць вопыт адзін у аднаго, — марыць Вольга. — А потым зрабіць для ўсіх свята на цэлы дзень. І каб побач з дарослымі весяліліся дзеці. Мы сёлета пачалі ў зусім малых і падлеткаў, ці хацелі б яны, як іх бацькі, расціць хлеб. І некаторыя былі не супраць. Гэта радуе. Бо моладзь сёння імкнецца пазбягаць цяжкасцяў. А работа на зямлі заўсёды няпростая.

«На канапу сяду, лустачку соллю пасыплю, шклянку вады налью — і няма для мяне лепей ежы на ўсім белым свеце».

Галоўнай падзеяй фестывалю маглі б стаць шэсце хлеба-робаў, каб яны па-каралеўску выяжджалі на сваіх машынах, ды яшчэ і ў вышыванках. Яшчэ больш эфектна атрымаецца, калі побач з бацькамі будуць сядзець і іх нашкадкі. Ёсць таксама задумка накрывць для галоўных герояў хлеба-святая вялікі драўляны стол проста ў полі. Каб яны маглі ў неформальнай атмасферы

бліжэй пазнаёміцца, пагутарыць паміж сабой.

Беларускі каларыт народнаму святу з задавальненнем прыдадуць мясцовыя майстрыхі. Тутэйшаму Дому рамёстваў усяго 8 гадоў, але ж гэта сапраўдны музей народнага мастацтва. Тут, калі што, не толькі фестывальныя кашулі для мясцовых трактарыстаў вышыюць, але і апрацуюць па ўсіх мясцовых традыцыях тутэйшых прыгажунь. **Дырэктар раённага Дома рамёстваў Людміла КРАСНІКАВА** дэманструе цэлую галерэю аўтэнтычных хоцімскіх строяў. У асноўным гэтыя святачныя варыянты — з вышыўкамі, рознымі ўпрыгажэннямі.

Тут жа, калі спатрэбіцца, і ручнікі для фестывалю саткуць. Каб караваі было на што пакласці. Людміла Краснікава падводзіць да рытэтнага ткацкага станка, які тутэйшыя ўмельцы сабралі з 2 частак. Станіну прывезлі з Трасціно, а навой і ўсё астатняе — з Елаўца. Усё падышло і добра працуе. Ёсць тут яшчэ адзін станок, зроблены па прыкладзе старадаўняга. Яго выкарыстоўваюць на выязных майстар-класах.

У куточку прытаіліся лялечныя баба з дзедам — твор мастацтва ў поўны рост. Менавіта так павіны выглядаць сапраўдныя беларускія пенсіянеры. Нездарма гэтая парачка карыстаецца поспехам у наведвальнікаў на розных фестывалях. З імі сфатаграфавалася, напэўна, ужо паўкраіны. А бабка пабывала нават на следчым эксперыменце. Дзесьці ў раёне забілі пажылую жанчыну, і праваахоўнікі пазычалі вялікую ляльку на ролю ахвяры.

Дарчы, пра лялек. На хлебным свяце без іх ніяк. Заходзім у пакой, дзе яны «нараджаюцца», і вочы разбягаюцца. На палічках і ў шафах абыргі на ўсе выпадкі жыцця:

ад хвароб, неўраджаю, нягод, пошасцяў. Траўніца, напрыклад, найлепшая сучасная па жыцці, дапамагае яшчэ ад хвароб. А васьмь лялек ад ліхаманкі — іх у шэраг ставілі пры коміне, каб хваробы, якія прыходзілі ў дом, усяляліся ў іх. У канцы года лялек палілі і рабілі новых. Крупянічка стаяла на покуці, у ёй захоўвалася першая жменька збожжа, якая саялася вясной. Лічылася, будзе добры ўраджай. Вядучка,

Хлеб на лубы густ

Сёння Хоцімск забяспечвае смачным хлемам не толькі свой раён, але і суседнія — Клімавіцкі і Касцюковіцкі. У спісе прамысловага ўчастка мясцовага райпа 55 найменшых хлебабулачных вырабаў, з іх 25 — чарэневага і фармавога хлеба. Белы хлеб пяецца з пшанічнай мукі вышэйшага га-

атрымаваецца, як дамашні, — раскрывае яна сакрэты.

З белага хлеба ў Хоцімску вялікім попытам карыстаецца «Сямейка» — некалькі злучаных паміж сабой булачак. З чорнага перавага аддаецца фармавому. Ён больш танны.

Калісьці Надзея Мяхедзька з вёскі Ліпаўка таксама працавала на хлебазаводе. Але сакрэтам выпечкі хлеба ў хатніх умовах валодае яшчэ з дзяцінства. Расказвае, што гэтай справе яе навучыла яшчэ маці. Дзельніца свята робіцца, а васьмь паспрабаваць пячы самастойна прымусіць выпадак. Маці трапіла ў бальніцу, а яна, як старэйшая дачка ў шматдзетнай сям'і, вымушана была стаць да печкі. Ну і што з таго, што яна на той момант толькі ў 7 клас перайшла. Усё ў яе атрымалася. Калі скончыла школу, пайшла працаваць на хлебазавод. Потым перакваліфікавалася ў даярку. Але хлеб ужо для сваёй сям'і пякала заўсёды. Гэта цяпер, калі дзеці раз'еха-ліся па розных гарадах, замешвае цеста радзей. У асноўным на заказ для раённых мерапрыемстваў, або калі з горада прыязджаюць дзеці і ўнукі. Справа гэта нялёгкае. Спачатку цеста трэба добра вымесіць, а потым 8-9 гадзін чакаць, каб падышло. Потым падняцца ў 4 гадзіны раніцы і выпаліць у печы. Пячэ Надзея на спецыяльных скавародках або проста на драўлянай лапаце. Асабліва смачна атрымліваецца, калі пакласці ўніз пад фарманаваную булку капустны ліст. «На канапу сяду, лустачку соллю пасыплю, шклянку вады налью — і няма для мяне лепей ежы на ўсім белым свеце», — прызнаецца яна.

Прыемна, што ў раёне ёсць моладзь, якая цікавіцца старадаўнімі спосабамі вырабу хлеба. Двайняты Наталля і Вольга перанялі вопыт у маці, Надзеі Касценкі, а яна — у сваёй маці. Атрымалася добрая пераёмнасць пакаленняў.

Нэллі ЗІГУЛЯ.

zigulya@vziazda.by

Але Смалюкавай мясіць цеста дапамагаюць машыны.

лялька з агульнай рукой на дзімцы і маці, — сімвал пераёмнасці пакаленняў, мацярынскага клопату і любові. Бераніні-падаражніцы ахоўваюць у падаражжы. У іх нашы продкі перад тым, як адправіцца ў дарогу, насыпалі зерне і зямлю. Усе абыргі — штучны тавар, бо нават тканіна выбіраецца «па навуцы». Вяртанне для некастрычных лялек шукалі па ўсёй краіне.

— У дзяцінстве не нагулялася ў лялькі, васьмь працягнуў, — усміхаецца аўтар гэтых прыгажунь Таццяна Наумава. Уся сцяна за яе спінай у дыпломах з розных конкурсаў. — Я самавучка, чацвёрты год працую. Абрадаваў лялька — гэта ж цэлы акіян народнай мудрасці. Стала гэтым цікавіцца, і столькі ўсяго адкрылася!..

тунку, а васьмь чорны — змешаны, робіцца з жытняй мукі двух відаў — абдзірнай і сеянай і 1-га гатунку пшанічнай.

— Наш свежавыпечаны хлеб, па маніторынгу сярэд насельніцтва, самы смачны. За адзін прысец можна з'есці цэлую булку. Да мяне гасці прыехалі з Данбаса і на вярочу з'елі 4 булчакі з малаком, — нагаганне слічкі па дарозе на мясцовы «хлебазавод» Вольга Каўтунова.

Лабарант хімічнага аналізу Ганна СНЫТКО, нягледзячы на абед, робіць для нас экскурсію па участку. — Цеста замешваем як на рощчыне, так і на заквасках. Закваску ў выглядзе малочнакіслых бактэрый заказваем у Мінску, а рощчыну для чорнага хлеба гадуем самі. Стараемся пазбягаць дабавак, таму хлеб